

Sygn. akt II UK 249/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku S. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 marca 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2016 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...), uwzględniając apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 31 maja 2016 r. i oddalił odwołanie wnioskodawcy S. B. od decyzji organu rentowego z dnia 16 kwietnia 2014 r., odmawiającej prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (pkt I), oraz zasądził od wnioskodawcy na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 330 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje (pkt II).

Organ rentowy zakwestionował legitymowanie się przez wnioskodawcę wymaganym stażem pracy oraz okresem pracy w warunkach szczególnych, stwierdzając, że legitymuje się on ogólnym stażem ubezpieczeniowym w wymiarze 22 lat 11 miesięcy i 28 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz okresem

pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat 9 miesięcy i 15 dni na dzień wydania decyzji 16 kwietnia 2014 r. Niesporne jest, że wnioskodawca nie jest członkiem OFE i obecnie nie pozostaje w stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny, ocenił odmiennie niż Sąd pierwszej instancji, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że wnioskodawca pracował stale w gospodarstwie rolnym wujostwa i to co najmniej w minimalnym wymiarze. Przede wszystkim wnioskodawca zamieszkiwał w tym czasie w innej miejscowości i uczęszczał do szkoły, która była głównym celem jego aktywności. W ocenie Sadu drugiej instancji nie jest prawdopodobne by był on w stanie pogodzić obowiązki szkolne, domowe z dodatkową, stałą pracą (w wymiarze około 4 h dziennie) w gospodarstwie wujostwa oddalonym od szkoły wnioskodawcy o 8 kilometrów. Niewielki rozmiar tego gospodarstwa sprawiał ponadto, że prace związane z jego prowadzeniem mogły z powodzeniem wykonywać inne, zamieszkujące w nim osoby. Nadto wnioskodawca miał pobierać za swoją pracę wynagrodzenie. Okoliczności te umożliwiają jedynie przyjęcie, że wnioskodawca świadczył pomoc w prowadzeniu powyższego gospodarstwa, co, jak wynika z powyższych rozważań, nie jest wystarczające do uwzględnienia takiego okresu w ogólnym stażu pracy wnioskodawcy. Tym samym wnioskodawca nie wykazał 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego wymaganego na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm. dalej ustawa emerytalna).

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną w całości pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, „polegające na odmowie uwzględnienia przy ustalaniu prawa do emerytury wnioskodawcy okresu pracy w gospodarstwie rolnym wujostwa po ukończeniu 16 roku życia w okresie od dnia 1 kwietnia 1970 r. do dnia 31 sierpnia 1973 r. (...), art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej w związku z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, polegające na uznaniu, że „do uwzględnienia przypadającego przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu przez niego 16 roku życia konieczne jest

spełnienie warunków do uznania go za domownika w myśl art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, (...), art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej i § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), poprzez ich niezastosowanie (...), art. 5 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1995 r. Nr 30, poz. 154 ze zm.), przez jego niezastosowanie, (...)”. Wskazał także na naruszenie przepisów postępowania - art. 217 § 1 w związku z art. 227 k.p.c., art. 224 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 382 k.p.c.

W oparciu o powyższe zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie „przy spełnieniu przesłanek z art. 398¹⁶ k.p.c. uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy (...)” z zasądzeniem kosztów postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach), wskazując nadto na istotne zagadnienie prawne, dotyczące interpretacji powołanych w podstawach skargi przepisów prawa materialnego i stwierdzając, że za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia również jej oczywista zasadność. Zdaniem pełnomocnika, na gruncie niniejszej sprawy ujawniła się konieczność dokonania wykładni przepisu art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, w kwestii ustalenia, czy przy jego stosowaniu zasadne jest odwołanie się do art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w zakresie spełnienia wymogów określonych w definicji „domownika”, wskazując na niejednorodność orzecznictwa w tej materii.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Wskazywana w skardze kasacyjnej potrzeba wykładni art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie znajduje uzasadnienia. Kwestie wskazywane jako zagadnienie wywołujące potrzebę wykładni zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie z tezą wyroku z dnia 8

marca 2011 r., II UKN 305/10 (LEX nr 852557), do stażu emerytalnego uwzględnia się jak okresy składkowe (art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej) nie okresy jakiegokolwiek pracy rolniczej, a jedynie stałą pracę o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej w gospodarstwie, w którym osoba zainteresowana (domownik) zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania w nim prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą. Z kolei w wyroku z dnia 17 października 2008 r., II UK 61/08 (LEX nr 741080), Sąd Najwyższy wyjaśnił, na tle art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, że nauka w szkole średniej, w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania, odbywana w systemie dziennym uniemożliwia - co do zasady - możliwość podjęcia stałej pracy w gospodarstwie rolnym w rozmiarze pozwalającym na zaliczenie tej pracy do okresu zatrudnienia. Ponadto w wyroku z dnia 3 czerwca 2014 r., III UK 180/13 (OSNP 2015 nr 10, poz. 139), wskazano, że przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okres pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy (...). Tym samym nie zachodziła potrzeba wykładni przepisów prawa wskazywana w skardze kasacyjnej.

Trzeba też zauważyć, że jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi (tak jak w ocenianej sprawie), to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437). Należy także wskazać za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (niepublikowany), że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi.

Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

r.g.